

Lenka Procházková

Aleš Pejchal

Soukromí aneb Nenič mé kruhy!

O veřejném soukromí

Touha po soukromí zřejmě u lidí není pudem, ale kombinací genů a výchovy v raném dětství.

Když mě v pěti letech rodiče odvezli od olomoucké babičky, mé první vypravěčky příběhů, a vrzli v Praze do školky, byl to šok. Nikdy nezapomenu na pocit úzkosti z té organizované hordy. Stála jsem přitisknutá ke zdi, nemluvná a zoufalá a hleděla oknem do zahrady na svobodné zelené stromy, zatímco vrstevníci klečeli na linoleu a společně si hráli s kostkami. V poledne jsem se štitila jíst z bakelitového tácku a večer, když pro mě maminka konečně přišla, jí učitelky řekly, že jsem nekoektivní typ s podezřením na abnormalitu. Než došlo na vyšetření u psychologa, pochopila jsem pravidla hry.

Soukromí je dnes luxusem, který si bráníme technikou

Mění se sociální podmínky mohou touhu po soukromí „převálcovat“, ale nikoliv zničit, protože pocit libosti ze svobodného prostoru a výběrové komunikace zůstává uvízlý jako ideál. Myslím si, že požadavek soukromí souvisí s rozvojem samostatného myšlení. V Novém zákoně jsou zmínky o tom, že Ježíš odcházal často do soukromí, aby mohl přemýšlet, případně „komunikovat“ s Bohem. I kupec Mohamed přichal za inspirací do samoty, a co teprve Buddha! Archimédes v hlubokém zamyšlení nad kruhy načrtnutými v písku osudově okřikl halamu ve zbroji, aby mu po tom neřepal, a zaplatil své právo na soukromý prostor životem.

V dnešní přelidněné době, kdy se soukromí stává luxusem, si ho bráníme technickými pomůckami: tmavými brýlemi místo rolet, sluchátky s hudbou, která nás v metru cloní před okolní banalitou. Už starověcí proroci si halili tvář pláštěm, aby nebyli rušeni při svém „vytržení.“ Tenkrát se tomu tak říkalo. Dnes bych to nazvala couváním. Vycouvat z pasti ruchů do soukromí myslí je pro někoho každodenní nutností. Výjimeční jedinci si svůj soukromý myšlenkový prostor dokážou držet i v naprosto šílených podmínkách. Například Ferdinand Peroutka, který si v koncentráku zformuloval v hlavě (!) synopse svých příštích knih. Zřejmě právě tato schopnost mu pomohla přežít. Soustředění na vnitřní soukromý svět samozřejmě vyžaduje velkou vůli. Vlastně je to svoboda, kterou buď uhájíme, nebo se jí zřekneme, abychom se v hordě nelišili... ■

Již mnohokrát se naši moudří soudci a soudkyně

Ústavního soudu zabývali otázkou, co je ještě soukromé a kde začíná pole veřejné. Kulišácky došli k závěru, že veřejná moc končí tam, kde začíná moc soukromá. A hranice těchto mocí je čas od času prý docela sporná. Aby nebyla, nebýti sporů, nepotřebujeme ani soudy, ani soudce.

Ale vážně, ono to fakt je docela obtížné, právo neprávo, najít rozdíl mezi tím mým zcela soukromým zájmem a postojem, kterým již podporuji zájem veřejný.

Klasická úvaha vlastníka domu „můj dům, můj hrad“ je sice názorná pro vymezení absolutního soukromí uvnitř domu a zahrady, leč určitě mě také bude zajímat, jak to vypadá za oknem.

Pokud se při prvním kroku po otevření dveří málem přizabiji na padesát let neopraveném chodníku, těžko projeví jakýkoli veřejný zájem. Naopak! Soukromě pronesu slova veřejně zcela nepublikovatelná. Obzvláště když vím, že radní mého milovaného města upřednostňují investice do stavby nové radnice před rekonstrukcí ulice, v níž se nalézá mé soukromí.

Můj zcela soukromý zájem spočívá v úplně skromném přání, abych si nezlomil nohu před vlastním domem. Na druhé straně se snažím svůj domeček mít v perfektním stavu nejenom proto, aby se mi v něm dobře žilo, ale také z toho důvodu, že se nechci dočkat pomluv veřejnosti domek na ulici míjející.

Co je tedy soukromé a co veřejné? Fasáda mého domu oproti chodníku?

Každý jsme soukromník a veřejnost zároveň, jako tělo a duše

Nesouhlasím se soudci nejpomazanějšími, tedy ústavními. Veřejné a soukromé se ve mně nesmí prát ani vymezovat z hlediska moci. Je stejně důležité bydlet ve vyřešovaném domě jako v upravené a udržované ulici.

Nehledejme proto předěl mezi natřením okenních rámců, za kterými si stáhneme záclony, a mozaikou chodníku, jež by měli opravit oni, veřejní činitelé. Každý jsme soukromník a veřejnost zároveň – jako tělo a duše. A zdravému domu se v nemocné ulici špatně stojí. ■